C U L T U R A
MAANDBLAD VAN HET CULTUREEL CENTRUM ARUBA

JAARGANG 3 MAART 1957 No. 12

Redactie: J. J. STAM
Druk: GENERAL PRINTING

"PARADISE REGAINED"

De zon en de zee springen bliksemend open:
waaiers van vuur en zij;
langs blauwe bergen van den morgen
scheert de wind als een antilope
voorbij.

zwervende tussen fonteinen van licht
en langs de stralende pleinen van 't water,
voer ik een blonde vrouw aan mijn zij,
die zorgeloos zingt langs het eeuwige water

een held're, verruk'lijk meeslepende wijs:

„het schip van den wind ligt gereed voor de reis,
de zon en de maan zijn sneeuwitte rozen,
de morgen en nacht twee blauwe matrozen-
wij gaan terug naar 't Paradijs."

H. Marsman.

Toen dit gedicht van de jonge Marsman verscheen, deed het nogal wat stof opwaaien. De jongeren, toen verenigd in de Forumgroep, zagen het als de vervulling hunner poëtische dromen en de ouderen vonden het . . . dwaas. In zijn boekje Problemen der poëzie meent Dr. De Raaf het gedicht te kunnen „afdoen" met de mededeling, dat de beeldspraak niet „stout" doch belachelijk is, volgens verstandelijke normen. Met die verstandelijke normen had de doctor misschien gelijk, maar het was de vraag of deze poëzie een beoordeling naar verstandelijke normen nodig had of zelfs maar verdroeg en het is nog steeds de vraag of men bij de beoordeling van poëzie deze normen ooit kan laten gelden. Men zou geneigd zijn deze vraag ontkennend te beantwoorden als men ziet, dat het vers, dat de geleerde criticus zozeer verontrustte, nu is opgenomen in de schatkamers van onze nationale poëzie. Victor van Vriesland nam het op in zijn grote bloemlezing en wie mocht menen, dat het daar was bijgezet als een exotisch maar geclassifiseerd en dood kleinood, die neme Paul Rodenko ter hand en die zal het ook vinden in Nieuwe Griffels, Schone Leien. De jeugd en de „dwaasheid" hebben dus gelijk gekregen. Henriette Roland Holst zei het heel rustig aldus: Het verstand heeft geen verstand van poëzie. Misschien kunnen deze overwegingen er ons toe brengen, wat voorzichting te zijn bij de beoordeling van moderne poëzie en moderne kunst in het algemeen. Het behoort langzamerhand tot de „bon ton" zich daar minachtend over uit te laten en niet iedereen krijgt de kans, zoals Dr. De Raaf, zich daardoor onsterfelijk belachelijk te maken.

Ch. Westrate.

CULTURA AGENDA

22 Maart Uitvoering door de Balletschool van Mej. E. Athmer in de Veer Theater.

23 Maart Kindermatinee in de Veer Theater van de Balletschool van Mej. E. Athmer.

NIEUW BESTUUR FILMLIGA ARUBA

Op 25 Februari 1957 werd door de Filmliga Aruba een nieuw bestuur samengesteld. Daarin namen de volgende personen zitting:

H. Timmer	Voorzitter
Mr. C. W. J. J. Heufke	Vice-Voorzitter
Mr. J. C. Stenfert Kroese	Secretaris
A. A. M. Carpay	2de Secretaris
J. Jansen	Penningmeester
A. J. Booi	2de Penningmeester
H. A. Kemmink	Commissaris

ONZE FOTOPRIJSVRAAG

Omdat verschillende inzendingen wat laat binnenkomen, kan de winnaar van ons februari-nummer nog niet bekend worden gemaakt. Wij doen dat in het april-nummer. In verband met een en ander vervalt de prijsvraag in dit nummer. De volgende fotoprijsvraag vindt U dus weer in het nummer van april.

De Redactie.

ARUBAANSE KUNSTKRING DINSDAG 2 APRIL CONCERT VAN DE WERELDBEROEMDE HARPIST NICANOR ZABALETA

De beroemde harp-solist Nicanor Zabaleta, die in 1952 reeds met veel succes op Aruba concerteerde, zal 2 april weer voor een harp-recital naar Aruba komen.

Nicanor Zabaleta werd in Spanje geboren waar hij op negenjarige leeftijd reeds als harp-solist optrad. Hij studeerde daarna in Spanje en Parijs o.a. onder Marcel Tournier van het Conservatoire de Paris. Daarna begon zijn carrière als concertartist, en gaf hij recitals in o.a. Madrid, Parijs, New York (Carnegie Hall), en bijna alle muziekcentra van Europa en Amerika. Bekende Europese en Amerikaanse componisten, hebben voor hem speciale werken voor harp geschreven, en aan deze buitengewone bespeler van dit instrument opgedragen. Zijn techniek is feilloos, en ook zijn toon en buitengewoon muzikale interpretatie worden algemeen geroemd.

Maurice Ravel zei van Zabaleta: „En Zabaleta l'artiste est autant ou plus que l'harpiste".
Het concert op woensdag 3 april a.s. zal worden gegeven in Bolivariana, aanvang 8.30 uur.

Het programma is als volgt:

Concert in C	J. S. Bach	(1685-1750)
Prelude	J. S. Bach	
Pavana con su glosa	A. de Cabezon	(1510-1560)
Sonate	F. A. Rosetti	(1750-1792)
	P A U Z E	
Capricio	Th. Labarre	(1805-1870)
Concertstudie	F. Godefroid	
Claire de Lune	C. Debussy	(1862-1918)
Balada Rumana	Stan Golestan	
Sonate	M. Albeniz	(1860-1909)
Serenade	L. Chavarri	
Danza de la Pastora	E. Halffter	
Danza de la Vida Breve	M. de Falla	(1876-1946)

U zult niet vaak de gelegenheid hebben een harp-recital te horen, en harp-solisten als Zabaleta zijn er slechts enkelen in een generatie. Zabaleta bespeelt op dit concert een Obermayer harp, bekend om de prachtige klank.

De toegangsprijs bedraagt voor leden van de Kunstkring fl. 3,—, voor niet leden fl. 4,—, kinderen fl. 1.50. Wij wijzen U nog op de mogelijkheid in te schrijven op een abonnementsserie van 7 concerten, voor een totaal bedrag van fl. 15,— (voor leden van de Kunstkring) waarin inbegrepen het concert van Zabaleta. Voor verdere gegevens over de abonnementsconcerten verwijzen wij naar een artikel daarover elders in dit blad.

Voorverkoop van kaarten voor het harpconcert en abonnementskaarten voor de hele serie concerten bij:
Aruba Boekhandel in Oranjestad
Aruba Post in San Nicolas
en Esso-club Bookstore, Lago.

KUNSTKRING ORGANISEERT ZEVEN ABONNEMENTSCONCERTEN

De komende maanden beloven veel goeds voor de muziekliefhebber op Aruba. De Kunstkring brengt in de maanden april tot en met september zeven concerten, waarvan vijf met buitenlandse artisten van wereldnaam, en twee met plaatselijke musici.

Het eerste van de concerten zal het elders in dit blad aangekondigde concert van de beroemde harpist NICANOR ZABALETA zijn, op 3 april a.s. in Bolivariana.

Later in april volgt een recital door de pianist ALBERT FERBER.

Deze pianist, werd in L u z e r n geboren, en studeerde in Zwitserland, Duitsland en Engeland. Reeds in 1938 en 1939 trad hij op als solist op het muziekfestival van Luzern. In de oorlogsjaren verbleef hij in Engeland, en trad op voor de B.B.C. en in concerten met alle grote Engelse orkesten. Na de oorlog concerteerde hij in vele landen van Europa, onder dirigenten als Scherchen, Beecham, Krips. Momenteel worden in Parijs door Albert Ferber de complete pianowerken van Debussy gespeld voor gramofoonopnamen van Ducretet-Thompson en L'Oiseau-Lyre.

Zijn Debussy vertolkingen worden vergeleken met die van Gieseking.

Ferber zal op Aruba een recital geven, na afloop van zijn concerten in Caracas, waar hij optreedt in het kader van het tweede Latijns Amerikanse muziekfestival. Het programma vermeldt werken van Mozart, Beethoven, Brahms, Schubert, Chopin, de Falla en Debussy.

Het danspaar NORA KOVACHS en ISTVAN RABOVSKY was zeer gevierd achter het ijzeren gordijn, en in hun geboorteland Hongarije, tot zij uit-

weken naar het Westen, en sindsdien treden zij met groot succes op in Europa en Amerika. Nora Kovachs is een zeer goede ballerina, en haar echtgenoot en partner Istvan Rabovsky een subliem danseur, zoals er in het Westen niet veel zijn. Laatstelijk traden Kovachs en Rabovsky op met het Londen Festival Ballet.

Het balletvoorstelling zal worden gegeven in de Veer op 9 of 11 mei a.s.

Later in mei volgt een piano recital door LOES HASSELAAR-DE RIJK, reed bekend als fluitiste. Uitgevoerd zullen worden werken van Bach, Mozart, Schubert, Debussy en Toch.

Voor de maand juni staat op het programma: JOSEPH FUCHS, viool met ARTHUR BALSAM, piano.

JOSEPH FUCHS is een violist van internationale vermaarheid, die regelmatig met veel succes zowel in Europa als Amerika concerteert. Hij is de belangrijkste violist van de Amerikaanse Decca gramofoonplaten, waarop een groot repertoire van Joseph Fuchs is vastgesteld. In 1954 speelde hij als solist in het Prades Festival o.l.v. de beroemde Pablo Casals. Bij deze gelegenheid verklaarde Casals: „His performance will always remain for me a memory of great music-making". Na zijn optreden in Londen in 1955, werd hij uitgenodigd voor een serie van 3 concerten in 1956, bestaande uit alle Beethoven vioolsonates, en opnieuw dit jaar om dezelfde serie te herhalen.

Zijn viool is de beroemde „Cadiz" Stradivarius van 1722.

In juli zal een gemengde concertavond van plaatselijke artisten worden georganiseerd. Hieraan zal worden meegewerkt door enkele solisten, en kleine kamermuziekensembles, o.a. een kamerorkest van 10 personen o.l.v. Rien Hasselaar. Nadere gegevens zullen de komende maanden worden bekendgemaakt.

In September wacht ons een concert, dat voor de kenners van kamermuziek geen aanbeveling behoeft: het HONGAARS STRIJKKWARTET. Dit kwartet geldt, naast het Budapest Kwartet, als het beste op dit gebied ter wereld. Hun repertoire omvat practisch alles wat voor deze muziekvorm werd geschreven, en zeer speciaal de Beethoven-vertolkingen staan zeer hoog aangeschreven.

Het spel van het Hongaars Strijkkwartet is subliem van techniek, prachtig van toon, en van een verfijnde muzikaliteit.

Het strijkkwartet is voor Beethoven, Schubert en andere grote componisten, een middel geweest tot het componeren van hun grootste meesterwerken. Deze werken zullen in september voor U worden uitgevoerd door een meesterkwartet.

ABONNEMENT.

U zult ongetwijfeld belangstelling hebben voor de hier boven genoemde concerten. Het merendeel ervan zal worgebouwtje. Dit zaaltje biedt plaats aan 150 personen, en waarschijnlijk zullen verschillende concerten dit aantal bezoekers trekken.

U zult echter in de gelegenheid worden gesteld een abonnement te nemen op de gehele serie van 7 concerten, waardoor U dus zeker bent van een plaats, en ongeveer fl. 5,— voordeliger uit bent dan met aparte kaarten voor deze concerten, zoals blijkt uit onderstaande opsomming.

	toegangsprijs leden Kunstkring	toegangsprijs niet-leden
1. Zabaleta, harpist	f 3,—	4,—
2. Albert Ferber, piano	3,—	4,—
3. Balletavond Kovacks-Rabovsky	3,—	3,—
4. Loes Hasselaar-de Rijk, piano	2,—	3,—
5. Joseph Fuchs, viool, A. Balsam, piano	3,—	4,—
6. Kamermuziekavond Arubaanse artisten	2,—	3,—
7. Hongarse Strijkkwartet	4,—	5,—
	f. 20,—	f. 26,—

De abonnementsprijs bedraagt voor leden van de Kunstkring fl. 15,— voor niet leden fl. 20,—. Bezuinigingen van resp. 5 en 6 gulden.

De abonnementskaarten zijn vanaf Woensdag 20 maart a.s. verkrijbaar bij: O'stad - Aruba Boekhandel, San Nicolas - Aruba Post, Lago: Esso-club Bookstore en aan de zaal bij het concert van Zabaleta.

INHOUD:

DE DOELSTELLINGEN VAN DE FILMOPVOEDING.

II. Ons vermogen tot oordelen

Het oordeel is niet de waardering die men voor een film heeft, niet de summiere uitdrukking van onvoldaanheid of van genoegen. Het is een persoonlijke stellingname tegenover de film. Men komt tot zichzelf, men neemt weer afstand. Om die reden is een oordeel zo heilzaam en zo onontbeerlijk. Zelfs als de toeschouwer een film door een werkzame en levendige belangstelling heeft begrepen, dan nog is hij „onder de bekoring" en „in de ban" geweest van de film. Gedurende de voorstelling heeft hij haastige interpretaties gemaakt, bedoelingen verondersteld, die getuigden van de werkzaamheid van zijn geest, maar die door wat volgde altijd weer konden worden teniet gedaan. Heen en weer geslingerd door het voorbijtrekken van de filmbeelden, meegevoerd door het ritme, op elk willekeurig ogenblik niet méér kennend van de film dan hetgeen hem tot op dat ogenblik was geboden, had hij noch de tijd, noch de gelegenheid om het vertolken en herscheppen, dat hij in haast en bijna heimelijk heeft voortgezet, tot een einde te brengen. Pas na afloop is de film in haar geheel hem bekend, de toeschouwer kan er zich nu van distancieren. Wat hij er bij heeft gevoeld en gedacht kan hij zich weer te binnen brengen en er verder op doorgaan. Hij kan de film innerlijk opnieuw beleven, haar weer oproepen, haar goedkeuren of veroordelen. Kortom hij kan de film begrijpen. Het aanschouwen van een film is maar een vluchtig en onrustig begrijpen, dat aan twijfel onderhevig is. Het oordeel is een tot rust gekomen begrijpen, dat zeker is van zichzelf, dat zich met argumenten kan verantwoorden.

Dit oordeel nu over een film betreft zowel de kunst als het leven. Dramatisch is aan het einde van een film alles voltooid. Men kan zijn esthetische houding tegenover de film bepalen. Die beperkt zich niet tot een waardebepaling, noch tot een reeks van oordeelvellingen (over het onderwerp, de psychologie, het spel van de acteurs, het ritme, de bewegingen van de camera, de muziek enzovoorts) zoals een analyse die meebrengt. De esthetische houding is een poging om de film opnieuw te doorleven, opnieuw te doordenken, te herscheppen. Nu men het doel kent, aanvaardt of veroordeelt men de middelen, dat wil zeggen men aanvaardt of veroordeelt de film als kunstwerk. Hier maakt de toeschouwer (de criticus) de film opnieuw; soms maakt hij de film die hij juist gezien heeft opnieuw, soms verbetert hij haar, soms maakt hij er met dezelfde gegevens een andere film van, die hem artistiek bevredigender voorkomt, of overtuigender, of waarachtiger, meer overeenkomstig de waarheid. Zo gaat hij, nadat hij eerst vóór het witte doek heeft gezeten, achter de camera staan. Want zoals men, om een gedicht te begrijpen dichter moet worden, zo moet men om de film te begrijpen, cineast kunnen worden. En dat omvat zonder twijfel ontleding en beoordeling, gebaseerd op kennis van de filmtaal.

Toch is de film, al is zij niet altijd een kunstwerk, nooit iets anders dan kunstwerk. Men heeft gemerkt dat zij gedachten, zienswijzen en opvatting uitdrukt ten opzichte van de problemen die zich voor het politieke, morele of godsdienstige geweten stellen. Men heeft ook gezien dat de film, beter dan het geschreven of gesproken woord, het vermogen heeft om deze gedachten en deze opvattingen niet zo zeer vóór dan wel óp te leggen aan de toeschouwer. De film is niet alleen een taal, zoals de muziek en de plastische kunst een eigen taal zijn. Zij is een mechanisch middel om het denken het zwijgen op te leggen, zoals het dagblad en de radio, zodat we ten opzichte van de film die verstandelijke reflex moeten hebben die ons voor vergissingen en leugens behoedt. Nog steeds zijn we bezig te oordelen; deze keer niet meer vanuit esthetisch oogpunt, maar vanuit theoretisch ef praktisch standpunt.

Verschaft de film ons inlichtingen? Laten wij die inlichtingen eens aan critiek onderwerpen. Zijn zij objectief? Hebben zij niets te kort gedaan aan de werkelijkheid die zij ons brengt? Had men ze niet op een andere wijze kunnen aanbieden en ze op die manier een andere betekenis kunnen geven? Meent de film ons een bepaalde houding te kunnen doen aannemen ten opzichte van een bepaald maatschappelijk, zedelijk, godsdienstig of wijsgerig probleem? Goed: maar wat is deze oplossing in de film waard? Wat is zij op zich zelf waard? Wat is ze voor ons waard? Stemt zij overeen met onze zedelijke opvatting? Klopt ze met onze visie op de wereld? En als er geen overeenstemming is, moeten wij onze manier van zijn en denken dan wijzigen? Of moeten wij de keus van de filmmaker veroordelen?

Tenslotte: wie is die filmmaker? Van welke geestelijke afkomst is hij? Welke banden bestonden er tussen zijn producent en bepaalde financiële, politieke en confessionele groeperingen? Men zal

zeggen dat dit alles ons zeer ver van de film heeft afgebracht. Van de film als kunst? Zonder twijfel, hoewel onmiddellijk de beperking moet worden gemaakt dat kunst geen zuiver formele affaire is, zonder zedelijke of bovennatuurlijke vooringenomenheden, zonder inhoud en zonder boodschap. De eerlijkheid van de filmmaker, zijn drang om aan een bepaalde ervaring een filmische expressie te geven, zijn behoefte om een boodschap mee te delen, zijn zelfs ten nauwste verbonden met de artistieke waarde en waarachtigheid van een film.

Ik wil alleen maar zeggen, dat opvoeding tot de film niet een strikt kunstzinnige, maar misschien meer nog een zedelijke opvoeding is. De inwerking van de film richt zich niet alleen op de uiterlijke aspecten van de toeschouwer: op zijn reflexen, zijn houding, zijn gewoonten, zijn zeden. Ze is er op gericht aan de toeschouwer datgene te ontrukken wat het diepst, het meest geheim, het meest onvervreemdbaar in hem is: zijn vrijheid. Men moet daarbij niet alleen denken aan al die onmiddelijke, vaak grove en onhandige propaganda-films, die niet zo gauw werkelijk gevaar opleveren. Men moet denken aan de indirecte propaganda, die wel gevaarlijk is omdat het niet gemakkelijk is ze op te merken. Haar beide voornaamste vormen zijn de mythe en het verzwijgen. We hebben al gezien hoe een speciale mythologie, die aan de diepe en gemakkelijke wensen van het publiek beantwoordt door ze schijnbaar te bevredigen, het publiek ertoe kan brengen zich af te wenden van de werkelijke problemen, hetzij die van zijn eigen tijd, hetzij die van zijn eigen leven, hetzij die van het publiek zelf. Kwaadaardiger nog dan alles uit te drukken is het niet uit te drukken: ditmaal worden de problemen niet slecht opgelost of slecht gesteld; zij woren weggtmoffeld, zij worden vergeten, hun bestaan wordt ontkend.

Willen zij zuiver kunnen oordelen, dan moeten wij ons zelf van de film kunnen bevrijden, dat is: de bedriegelijke wereld van het witte doek ontleden en beoordelen; datgene wat dromerij en valse voorspiegeling was terugwijzen naar het rijk der verbeelding; aan onze eigen moeilijkheden weer het juiste belang toekennen, onszelf in alle nuchterheid terugvinden in de nuchtere wereld.

Deze bevrijdingspoging is een poging tot bewustwording. De film heeft tot ons gesproken in een code-taal, nu moet de boodschap ontcijferd worden. Die code-taal was filmtaal. Voor het zich bevrijden van de toeschouwer is een zeer gevorderde en zeer juiste kennis van deze taal, die al nodig bleek voor het goed „lezen' van een film, onontbeerlijk. Het uitspreken van een oordeel, in een gesprek, in de debatten van de filmclub, in het vrije vertellen, in het tekenen of in een gedramatiseerd spel voor de kinderen, betekent de bevrijding van de toeschouwer van een film. De passiviteit, waardoor iedere toeschouwer in de bioscoop wordt bedreigd, waar hij bijna niet onder uit kan, is daarmee gebroken en onschadelijk gemaakt.

B. J. Bertina

NIEUWS VAN DE ARUBAANSE MUZIEKSCHOOL

In de maand Februari is de Muziekschool gestart met een wekelijks radioprogramma. Dinsdagavond om kwart over acht kunt U voortaan steeds luisteren via Voz di Aruba naar „Een kwartier Arubaanse Muziekschool." De voorbereiding van dit programma kost veel tijd, want geregeld moeten er opnamen van de prestaties van de leerlingen voorhanden zijn. Bovendien moet het programma steeds interessant blijven en zoveel mogelijk al het werk van de school de revue laten passeren. Maar het resultaat loont ruimschoots de moeite en vele gunstige reacties geven ons moed om op de ingeslagen weg voort te gaan. We hopen dat in de toekomst steeds meer mensen er een gewoonte van zullen maken om op ons kwartiertje af te stemmen. Op het programma staan onder andere ook uitzendingen in het papiamento en Engels. Programmapunten voor de toekomst: Bespreking van allerlei soorten goede muziek voor beginners, opnamen van muziek, gespeeld door leerlingen en gezongen door koortjes over het gehele eiland, bespreking van verschillende methoden van lesgeven, enz. Enfin, U luistert maar eens!

Het bezoek van leiders van de Sticusa is weer achter de rug, en gelukkig zijn we weer een stapje verder met onze plannen. Als de voortekenen niet bedriegen zal de nieuwe schouwburg spoedig worden aanbesteed, zodat dan na een jaar tijd de nieuwe Muziekschool, al aardig opgeschoten zal zijn. Gezien de mogelijkheden en de behoeften op Aruba acht de Sticusa het uitkomen van een vioolleraar noodzakelijk. Binnenkort zullen de heren in Holland dus wel met de selectie beginnen.

Tenslotte zal er spoedig een leerlingenavond in Oranjestad gehouden worden. Als alles volgens plan verloopt wordt dat Vrijdag, 15 Maart. U weet het: een programma vol afwisseling, dat niet te lang zal duren. Bovendien een lage entree prijs, dus wat weerhoudt U nog ook eens te komen luisteren?

R. H.

MUZIEK KENNEN DOET MUZIEK GENIETEN. (6)

Tot omstreeks het jaar 800 was elke muziek die gespeeld en gezongen werd, zuiver éénstemming. Men kende dus niet de mogelijkheden twee tonen van verschillende hoogte te laten samenklinken. Werd er muziek gemaakt in de kerk of buiten de kerk, in de huiselijke kring of in herbergen en dansgelegenheden, steeds zongen en speelden alle uitvoerenden gelijktijdig de zelfde tonen van de melodie. We kunnen ons dat moeilijk meer voorstellen. Bij practisch alle vormen van muziek die wij maken is de melodie berekend op ondersteuning van een zekere vorm van begeleiding. Zang, viool of fluit met pianobegeleiding, alle vormen van ensemblespel met ieder instrument een eigen partij, enz. enz. Alle melodieën die wij kennen zijn gemaakt om ondersteund te worden door een begeleidend instrument. Daarom zijn deze melodieën ook niet geheel bevredigend als ze onbegeleid gespeeld worden, m.a.w. ze zijn er niet voor gemaakt. Maar willen we ons eens verdiepen in de éénstemmigheid zoals die tot het jaar duizend in zwang was dan zullen wij ook muziek moeten bestuderen die in dit tijdvak gebruikt werd. U zult misschien zeggen: „Dit muziek kennen we niet meer, die zal wel geheel verloren zijn gegaan". Maar gelukkig vergist U zich, want er is nog een indrukwekkende hoeveelheid éénstemmige muziek, die niet alleen bewaard is gebleven, maar die zelfs nog over de gehele wereld dagelijks gebruikt wordt! Het is het Gregoriaans der Rooms-Katholieke kerk. Door velen wordt de grote waarde van het Gregoriaans repertoire onderschat. Men vergelijkt deze muziek met de toonkunst der laatste eeuwen en laat de vergelijking dan in het nadeel van het Gregoriaans uitvallen. Maar dit is beslist onjuist, en iedere muziekliefhebber die enigszins dieper in de geschiedenis doordringt zal grote bewondering krijgen voor de waarlijk grootse schoonheid van deze muziek. In de eerste plaats is daar de historische waarde. Zoals U zult weten ontving het Gregoriaans zijn definitieve vorm onder Paus Gregorius I. Hij heeft dus niet, zoals wel eens wordt gedacht, het Gregoriaans gecomponeerd, maar alle toenmaals (omstreeks het jaar 600.) bekende muziek op waarlijk geniale wijze gekeurd, geordend en bewerkt. En nu staat het onomstotelijk vast dat er zich in het Gregoriaans zeer veel muziekfragmenten bevinden van ver voor onze jaartelling. Dus we vinder er stukken melodie in die ook al eeuwen voor Chr. in de Joodse tempel- en synagogendiensten werden gezongen. Het huidige Gregoriaans geeft dus als het ware een bloemlezing van alle kerkmuziek die gebruikt werd van omstreeks enige eeuwen voor Chr. tot omstreeks het jaar 1500! Dus ongeveer 2000 jaar muzikale kerkgeschiedenis vinden wij vertegenwoordigd in het Gregoriaans. Zeer terecht gaat ook de Protestantse kerk in Europa steeds meer muziek uit het Gregoriaans in de eredienst gebruiken, vooral omdat zij zich, zowel in leer als in liturgie, steeds meer gaat bezinnen op de Oud-Christelijke Kerk, dus op de Kerk van enige eeuwen na Chr.

Maar het Gregoriaans heeft niet alleen historisch grote waarde, muzikaal is deze muziek van grote schoonheid. Willen we deze schoonheid echter werkelijk ontdekken, dan zullen we deze muziek ook eerst volledig tot zijn recht moeten laten komen. Zo moeten wij alle vorm van begeleiding eerst afschaffen. Het Gregoriaans is in de vorige eeuwen juist grondig bedorven doordat het aangepast werd aan een begeleiding met accoorden, meestal op het orgel gespeeld. Alle muzikale kracht en spanning ligt bij deze muziek geheel besloten in de muziek, en alle vormen van begeleiding leiden dus af van deze muzikale kracht. Steeds als deze muziek dan ook op de juiste wijze wordt uitgevoerd, vol uitdrukking, maar zonder onze romantische opvattingen van expressie, laat ze niet na diepe indruk te maken.

Naast het Gregoriaans is ons nog meer éénstemmige muziek bewaard gebleven. Zo kennen wij verschillende melodieën van Oud-Christelijke hymnen. Ook vele volksliederen uit de middeleeuwen zijn ons gelukkig nog bekend. Ofschoon er tijdens de middeleeuwen al een ontwikkelde meerstemmigheid was, zijn deze liederen meestal gedacht zonder begeleiding. Tijdens de godsdienstoefening, mis, eredienst, of hoe we de kerkdienst ook zullen noemen, behoren de gelovigen zoveel mogelijk zelf deel te nemen aan de handelingen der liturgie. Zo komt men er ook gelukkig steeds meer toe het volk bepaalde eenvoudige gezangen van de mis zelf te laten zingen. Maar vooral de middeleeuwen vertegenwoordigen een tijdperk in de geschiedenis der kerk dat volkszang in de kerkdienst, dus tijdens de mis, uitgesloten was. Daar het gelovige hart nu echter nooit kan nalaten zich te uiten, ontstonden er juist in deze tijd vele geestelijke liederen in de volkstaal, de vooral door het volk bij kerkelijke feesten en processies werden gezongen. Daar enigerlei vorm van begeleiding bij zulke gelegenheden meestal ontbrak, was deze muziek dan ook éénstemming gedacht, en

daardoor muzikaal van grote schoonheid.

Een volgend maal zullen we stilstaan bij de doorbraak van de meerstemmigheid omstreeks het jaar 800. *Rien Hasselaar.*

VERENIGING „PRO MUSICA" OPGERICHT

Muziekavonden met toelichting in 80 jaar oud kerkgebouwtje.

Een aantal muziekliefhebbers, die reeds enkele jaren lang muziekavonden aan huis organiseerden, hebben een vereniging opgericht die de naam draagt Pro-Musica. Een naam die voor ziehzelf spreekt: voor de muziek!

De vereniging is opgerieht met het doel, muziekliefhebbers op Aruba bij elkaar te brengen, gezamelijk muziek te belnisteren, en hierdoor tot beter begrip en waardering van de muziek te komen. Dit doel zal worden nagestreefd door het geven van muziekavonden, minstens eenmaal per maand. Op deze avonden zal hoofdzakelijk muziek via gramofoonplaten ten gehore worden gebracht, en worden toegelieht, eventueel aangevuld of afgewisseld met kamermuziek uitgevoerd door plaatselijke krachten. Ook aan de moderne componisten zal de nodige aandacht worden besteed.

De Vereniging heeft aansluiting aangevraad bij het Cultureel Centrum Aruba.

De muziekavonden zullen worden gegeven in het oude Protestantse kerkgebouw in de Wilhelminastraat, dat voor dit doel ter beschikking werd gesteld, en een zeer goede acoustiek blijkt te hebben. Momenteel worden voorzieningen getroffen om het gebouwtje te herseheppen in een intiem concertzaaltje. De eerste muziekavond zal begin april gehouden worden. Het programma voor deze openingsavond zal nog worden bekendgemaakt.

Een ieder kan lid worden van deze vereniging en zich daartoe opgeven bij een der bestuursleden. De eontributie is voor het jaar 1957 vastgesteld op fl. 5. per persoon, en geeft reeht op vrije toegang tot de muziekavonden.

Het voorlopig bestuur is als volgt samengesteld. Voorz. Dr. J. P. Braat; Viee-voorz. Dr. J. Br. van Nidek; secr. H. Timmer; penningm. J. Jansen; en eommissariassen: R. M. Robles en R. Hasselaar.

Gaarne willen wij een ieder die de muziek een goed hart toedraagt, opwekken lid te worden van „Pro Musica".

DE UITVOERING VAN DE C. C. A. - BALLETSCHOOL

Hoewel plaatsruimte ons verhindert onstandig over deze uitvoering te schrijven, willen wij toch niet nalaten enkele bijzonderheden hierover te vermelden.

Allereerst dan volgt hier het programma:

Ballet-Klas	Paulli
16 Dansen in 16 ritmen	Meeker
Pauze.	
Valse Caprice	Rubinstein
Waaierdans	
Eskimo's	
Valse Triste	Sibelius
Marche Militaire	Schubert
Chopiniana	Chopin

Het eerste nummer wil ons een beeld geven van het werken met onze kinderen in de balletschool. Dit wordt u gedemonstreerd vanaf de eenvoudigste passen en oefeningen tot het meer ingewikkelde werk van de gevorderden.

De 16 dansen in 16 ritmen werden samengesteld door Ted Shawn, die daarmede bedoelde het uitgebreide rijk van het ritme terug te brengen tot een aantal hoofdvormen. Zo ontstond een serie dansen, waarin we alle bekende en minder bekende ritmen terugvinden. We zien er de mars, de Gavotte, de Wals, maar ook de Polonaise, de Tango en de Barearolle. Elke dans is kort van duur. Hoofdbedoeling ervan is de leerlinge met het ritmische patroon van al deze dansen bekend te maken. Dat het opvoedend element voor de jeugdige ballerina van deze korte dansen van grote betekenis is, lijdt geen twijfel.

Na de pauze volgen dan nog een aantal dansen, die voor ons toeschouwers om de muziek alleen al een grote bekoring hebben. Zo draagt deze avond naast het hartverkwikkende graeieuse dansspel van onze jeugdige ballet „sterren" een zeer instructief karakter, wat ongetwijfeld van grote betekenis voor ons allen is. Immers niet het doel alleen mag hier tellen, ook de middelen die tot dat doel leiden verdienen de aandaeht van het grote publiek.

Het ligt dus voor de hand, dat u in elk opzieht waar voor uw geld krijgt. Daarom wensen wij Mej. Athmer een stampvolle zaal, zowel op Vrijdagavond als op Zaterdagmiddag. Nu de baten van deze voorstellingen voor een heel goed doel zijn, kan dat een massaal bezoek slechts stimuleren.

S.

FILMLIGA ARUBA - JAARVERSLAG 1956.

Ook het jaar 1956 was weer een goed jaar voor de Filmiga Aruba, niet alleen wegens het groeiende aantal leden (de 300 zijn reeds bereikt) maar ook wegens het gebodene dat weer een grote verscheidenheid aan films opleverde.

De natuur- en dierenliefhebber kon genieten van de grootse en unieke Zweedse film „Het Grote Avontuur' van Ane Sücksdorff die zelf vanuit zijn boerderij alle scenes o.a. van de rovende vossen en de tam geworden otter spelende op sneeuw en ijs op meesterlijke wijze wist te verfilmen. Van hem zagen we nog als voorfilm „Dieren In De Nacht".

Als andere geslaagde natuurfilms konden we bewonderen „Het Zeepaardje" en „Scott Of The Antarctic" waarin we zagen hoe de koude, sneeuwstormen, en de onvolledige uitrusting verhinderde dat Scott en zijn mannen als eersten de Zuidpool bereikten, ondanks hun moeizame worstelingen tegen de elementen der natuur die in al haar grilligheid en schoonheid aan ons voorbijgingen.

Het realistische genre werd vertoond in „Casque D'Or" (Blonde Marie) van Jacques Becker klaarblijkelijk te rauw voor de keuringscommissie, qua spel en opzet echter zeer aantrekkelijk, verder in „Le Diable Au Corps" van Autant Lara met een tragische achtergrond.

Ook de vier typische Mexicaanse verhalen in de Mexicaanse film „Raices' (Het Naakte Leven) gaf ons iets van de realiteit op het platteland in Mexico, met haar armoede en achterlijkheid, alhoewel de anti-Europese en anti-Amerikaanse sociale aanklacht in deze film ietwat simplistisch aandeed.

Het drama werd in de Zweedse film „Fröken Julie" belicht. De eerzuchtige knecht die uit klassenhaat de gedegenereerde dochter van zijn meester (Kasteelheer) vernederde, vertolkte één van de typische psychologische problemen van het Scandinavië van eind 19e Eeuw. Dialoog en spel waren aangrijpend en boeiend.

Typisch Duits was „Het Testament van Dr. Mabuse".

Nuchter Engels en goed gespeeld waren de 16 mm films „Odette" en „Vrouwenpolitie". Fijn humoristisch Engels waren de films „Laughter in Paradise", waarbij de erfgenamen tegen hun zin, doch goedmoedig alle vreemde opdrachten vervulden alvorens hun erfdeel te kunnen bemachtigen, dat later uit niets bleek te bestaan. „Laxdale Hall", de invasie op een klein eiland van enige vooruitstrevende Parlementariërs die nog bekeerd raakten ook, en tot de conclusie kwamen dat het leven op een eiland toch zo gek niet was en „Quartet" de vier subtiele verhalen van Somerset Maughan. Komisch was verder de landelijke comedie „Welkom Mr. Marshall" een originele Spaanse vinding van wat men van de Amerikaanse en hun Marshall hulp kan denken.

Van het lichte en ondeugende genre noemen we „Adorables Creatures" met de dolle avontuurtjes van één man met zovele filmsterren (O.a. Danielle Darrieux) van het schone geslacht en „Le Lit" het object van vier vertellers die de avond zonder bed moesten doorbrengen. Ook dit jaar was Michael Simon weer op zijn best in „L'Etrange Desire de Monsieur Bard" als afgekeurd buschauffeur met nog één ideaal; het vaderschap.

De vermelding van de films over het afgelopen jaar in dit verslag moge bijdragen tot een waardering bij alle leden voor de voortreffelijke keuze van films door hen die meestal achter de schermen zich in Nederland beijveren het mooiste en meest bijzondere op filmgebied voor Aruba te laten vertonen.

J. C. Stenfert Kroese

INTERESSANTE VONDST OP HET EILAND WAIGEO.

Tijdens een tournee langs de dorpen van Noord-Waigeo, in juni 1956, heeft de adjunct-adm. ambtenaar E. A. Polansky in gezelschap van de gouvernementsarts L. C. Binsbergen, een oude Biakse begraafplaats gevonden.

Het was bekend, dat te Bukorsawai in de buurt van het dorpje Asoker ten Oosten van Kabare, de resten (14 schedels en enkele beenderen) lagen van de uit Patanië op Halmaheira gekomen Sawaiers, die aldaar door een list van de Biakse helden Pasrif en Fakok waren omgekomen. Het verhaal wil, dat de op de rotsen verblijf houdende Biakkers rotsblokken naar beneden wentelden en zo hun belegeraars verpletterden.

Door de roeiers uit Asoker werd het gezelschap echter een enigszins ander verhaal verteld. De Sawaiers zouden n.l. niet volledig verslagen zijn, al werd dan ook de meerderheid van de aanvallers onder de stenen bedolven. Na eerst de lijken van hun gesneuvelde kameraden te hebben verzameld en te hebben bijgezet op genoemde vindplaats, zetten de overlevenden de strijd voort. De Biakkers

werden in het nauw gedreven en zonnen op een middel om vrede te sluiten. Daar normaal contact niet mogelijk was, vervaardigden zij uit bladeren en stukjes hout een klein model-prauwtje, dat zij vervolgens door een opening in de rotsen in het stroompje lieten zakken. Door een gat in de benedenzijde van de rotsbodem aan de Oostkant van de Asoker kwam het prauwtje weer te voorschijn. De Sawaiers begrepen het teken en keerden huiswaarts. Vertegenwoordigers van de Biakse groep, die zich vervolgens op deze plek blijvend vestigden, hebben later nog een bezoek aan Tidore gebracht om de sultan eer te bewijzen. Op de terugreis schijnt toen het fort der Sawaiers op Pataniä verwoest te zijn.

Het is van deze groep Biakse immigranten, dat thans een begraafplaats werd gevonden, gelegen in een spelonk ongeveer 15 minuten varen de Asoker op. Zij bevindt zich op de bodem van een grote driehoekige ruimte, welke plaats zeer moeilijk te bereiken is.

Op enige afstand van elkaar liggen hier een tweetal ± 1.25 m. lange, uit ijzerhout gesneden kisten, elk in de vorm van een grote vis. De kop is vrij duidelijk afgewerkt met inkervingen voor de bek. Ook romp en staart zijn duidelijk te zien. De open, holle rug bleek geheel gevuld te zijn met beenderen van verscheidene mensen. Vermoedelijk werden de doden eerst bijgezet tot de vleesresten waren vergaan en daarna in de kisten geborgen. Deze wijze van begraven werd door de bevolking bevestigd. De beide grijsverweerde kisten zijn nog in goede staat, een derde is in stukken uiteengevallen, terwijl de inhoud verspreid er omheen ligt. In de nabijheid van de kisten werd een vierkante, in vier vakken verdeelde bakvorm, zoals gebruikt wordt voor het bereiden van sago, gevonden. Deze was gemaakt van een grovere kleisoort dan men tegenwoordig hiervoor gebruikt. In liggende houding naast de vergane kist bevinden zich 2 Korwar-beeldjes, de zielenbeeldjes, zoals die vooral uit het Biaks- Noemfoorse cultuurgebied bekend zijn geworden. De bodem van beide beeldjes is vermolmd en deels uiteengevallen, doch overigens zijn de figuurtjes gaaf. Een der beide beeldjes schijnt een vrouw voor te stellen. Op het hoofd dragen ze een soort platte barethoed; de gezichten zijn regelmatig en nauwkeurig gesneden. Het vrouwenfiguurtje is gezeten op een lage stoel met hoge rugleuning. De poten en de leuning van de stoel zijn bewerkt en doen onmiddellijk denken aan de Hollandse meubels uit de beginperiode van de Verenigde O. I. Compagnoe.

Volgens de roeiers is het de keret (clan) Urbinas, die hier zijn doden begroef.

Omtrent de situatie van de ruimte kan nog gezegd worden, dat vermoedelijk de vroegere bijzetplaats slechts een vrij lage horizontale spleet in de rotswand is geweest, waar de kisten ingeschoven werden. Uit deze rotswand zou zich een groot rotsblok hebben losgemaakt, dat voorover gekanteld voor de ingang is komen te liggen. Ook moeten er vroeger meer kisten zijn geweest, doch het lagere gedeelte is weggespoeld.

Van tekeningen in of bij de spelonk w e r d bij vluchtig onderzoek niets gezien. Het was niet mogelijk in de zwakverlichte ruimte zonder blitzlicht foto's te maken.

(Nieuw Guinea Studiën)

VAN DE REDACTIE

Mag ik zo vrij zijn Uw aandacht te vragen voor de uitvoering van de Balletschool van Mej. E. Athmer?

En dan doe ik dat niet, omdat U en ik nog niet weten, welk een prachtig werk door deze school gedaan wordt. Wel echter, om U er even aan te herinneren, dat U van deze balletschool nitt moet verwachten enkele staaltjes van hogeschool-balletkunst voor ogen te zien getoverd. Dat is niet het doel van deze school. Voor alles gaat de grote waarde van een gezonde lichamelijke opvoeding, tot heil en zegen van het kind. Daarnaast de ontwikkeling van ritme en gevoel, gevoel voor het lichamelijk, maar zeker niet minder voor het geestelijk schone.

En heersen misverstanden omtrent deze balletschool. Misverstanden, die vaak leiden tot moeilijkheden met de ouders en de kinderen, omdat ook zij niet willen inzien, dat de vruchten van deze school niet allereerst op het podium van het De Veer Theater gedemonstreerd worden. De vruchten van deze prachtige opvoeding resulteren op de eerste plaats in het kind zelf. In zijn lichamelijke groei en bouw en niet minder in zijn geestelijke groei, die middels de schoonheid van de ritmische en vrije dans ongekende paden betreedt, die uiteindelijk alle leiden tot het grote doel: schoonheidsbeleving en verrijking van de innerlijke mens.

Het is daarom, dat ik U vraag om belangstelling en daadwerkelijke steun. Het gaat hier om een groot goed, van belang voor elk kind. Vervolgens verklap ik U nog dat Mej. Athmer zeer binnenkort voor enkele maanden naar Nederland gaat, zodat dit balletgebeuren in zekere zin een tijdelijk af-

Vervolgd op pag. 18.

RADIO-PROGRAMMA VAN 17 MAART - 21 APRIL.

Zondag 17 Maart:

Beethoven Sonate No. 3 in Es voor viool en piano
Lezing Chris Westrate
Beethoven: 5de Pianoconeert
Chabrier: España.

Donderdag 21 Maart:

Operettemuziek
Frans Lehar: Der Graf von Luxemburg
Schön ist die Welt.

Zondag 24 Maart:
Opera: Die Fledermaus van Johan Strausz.

Donderdag 28 Maart:
Tot 9.30 Lichte Muziek
Daarna: M. de Falla: 3 dansen uit:
„El Sombrero de tres picos"
F. Liszt: 2de Hongaarse Rhapsodie
Gitaarmuziek door Laurindo Almeida.

Zondag 31 Maart:
Jos. Haydn: Trompetconcert
Lezing: Chris Westrate
Joh. Brahms: Pianoconcert No. 1
Solist: R. Serkin

L. v. Beethoven: Pianomuziek

Donderdag 4 April:

Tot 9.30 Lichte Muziek
Daarna: Albeniz: Suite Iberia
Gitaarmuziek door Laurindo Almeida.

Zondag 7 April:

G. Bizet: Carmen Suite 1
Lezing: Chris Westrate
Fr. Schubert: 3de Symphonie
Debussy: L'après-midi dun Faune
Mozart: Vioolconcert in G. (Grumiaux)

Zondag 14 April:

Joh. Seb. Bach: Mattheus Passion. I.

Donderdag 18 April:

Joh. Seb. Bach: Mattheus Passion. II

Zondag 21 April:

G. F. Händel: Alleluia uit „De Messias"
Inleiding door de Z. E. Pater C. Kruidenberg
Anton Bruckner: Te Deum
Fr. Schubert: Mis in As.

PUBLIEK EN CULTUUR ONDER RECLAME-BEWIND

„Parlementaire" strijd tegen culturele commercie is noodzaak voor de moderne mensheid, die aan reclame ten onder gaat.

We staan er niet zo vaak bij stil, dat reclame in hoge mate ook het zogenaamde „luxe" deel van onze cultuur beheerst, dat kunst heet. Reclame bepaalt onze smaak, onze belangstelling en onze voorkeur voor geestesuitingen die men eigenlijk wil beschouwen als onvervreembaar individueel bezit van het algemeen. Wij kiezen niet de cultuur, maar wij worden gekozen. Met andere woorden: men dringt ons iets op.

Nog afgezien van ideëele motieven die daarbij kunnen voorzitten, is de kunstreclame een commerciële bezigheid. En deze bewijst het tegendeel van de stelling die officieel geldt en zegt dat kunst luxe is. Als kunst werkelijk luxe zou zijn, waarom horen wij dan al die tam-tam, die ons kunst moet doen kopen? Zo wij willen kopen, is er een behoefte; zo men wil verkopen is er een waarde. De omvang van de kunst-reclame bewijst dat er een grote activiteit bestaat, die de kunst hoogst ernstig neemt in sociaal verband. Kunst is al net zomin luxe als het onmisbare voertuig in de moderne maatschappij, dat nog steeds ten onrechte „luxe"-auto heet.

Kunst is zelf het voertuig van een ontspanningsindustrie die de moderne mens broodnodig heeft. Kunst is verder een middel tot overdracht van gedachten aan edeler zaken en tot overlegging van de bewijsstukken dat de mens meer is dan een werkezel en een pakpaard. Daardoor heeft de kunst het etiket van verhevenheid en laat zich zo slecht associëren met begrippen van moderne verkoopsmethoden als reclame. En toch . . .

Affiches.

Waaraan dankt het huidige pantheon van kunstenaarsnamen uit het verleden zijn aanzien? Aan de

nalatenschap ongetwijfeld. Maar wie kent die nalatenschap anders dan via de affiches van het concertleven en de kleurige aanbevelingen in étalages van boekhandelaren? Daarop gaat de massa goeddeels af. Dina Lupatti en Kathleen Ferrier, om recente namen te noemen, werden bij hun leven bekend door de gramofoonplaten, die in bescheiden series werden verkocht. Toen zij gestorven waren aan tragische ziekten, was dat een aanleiding voor de gramofoonindustrie om enorme oplagen de wereld in te sturen, omdat er een - nu ja, onuitspreekbare - maar uiterst fascinerende reclametekst school in hun overlijdensbericht.

Een andere reclametechniek is het herdenken. Vorig jaar werd Mozart 200 jaar geleden geboren. Men brengt al zijn werken op de plaat (stel U voor de beste en de minder goede. Zou Mozart dat eigenlijk wel geapprecieerd hebben?). U zult dat misschien allemaal kopen, omdat het zo fascinerend klinkt. En U moet dat beslist niet nalaten. Het is een unieke gedachte en een vondst. Bach hoeft men niet eens te herdenken, want hij kreeg de eer als eerste alle clavecimbelwerken onder de piek-up te krijgen, een novum op zichzelf. Stel U voor, dat je van Bach nog weer eens een novum kunt maken. Hulde! Aan wie? Aan Bach vermoedelijk! Thyagaraya, Indiaas grote zanger eerde men onlangs met herdenking van zijn 100-jarig verleden en attente platenoplaag van zijn werken!

Ook de opvoeding werkt mee. Het behoort nu eenmaal zo, dat een aantal kunstenaars en kunsten in Uw geheugen paraat zijn. Liefst de meest gebruikelijke en een enkele excentrieke. Wat zegt U van Karel de Grote als zangpaedagoog, Bessy Smith of Kathakali-dans als minder gebruikelijke, maar toch wel algemeen waardeerbare onderdelen van Uw conversatie? Het zijn de uitgevers, de artikelenschrijvers en dergelijke lieden, die zich beijveren in het leveren van een goede reclame aan hun protégé's, met de beste bedoelingen, aan de veilige kant blijvende en dikwijls met zelfzuchtige motieven. Reclame is niet alleen positief gericht. Dikwijls is reclame onbedoeld. Maar hoe dan ook is reclame de sluis waar de kunstenaar doorheen moet.

Officiële reclame.

Regeringsreclame is zeer efficiënt. Culturele manifestaties zoals het uitzenden van staatsgroepen voor muziek of (volks)dans is een modern iets. Een bijzonder gelukkig gebruik, want het mes snijdt aan twee kanten: voor de kunst(enaar) en voor het aanzien van het land van herkomst. En daar groeit de wereldverbroedering een beetje mee.

Maar dit is alles nog steeds min of meer in de eerste plaats reclame ten behoeve van de kunst. Zo niet met de kunst als edele verpakking voor reclame. Daarvoor stemt U maar eens Uw radio af op een zendstation van een of ander zeer groot land (of zeer klein, zoals Monaco). Dan biedt Ford of Chrysler U een zwaarder of lichter kunstprogramma aan, met de bedoeling dat U dan zelf een auto koopt, hetgeen in enkele minuten gezegd kan wezen. Psychologen waarschuwen voor de geestdodende werking van reclameteksten die programma's van muziek onderbreken. Maar die redenering is naïef: de reclame immers wordt juist onderbroken door de kunstuitingen, als een noodzakelijke blik-, of beter, gehoorvanger. Hier is kunst geenszins meer luxe, maar toegepaste cultuur.

En toch denken wij dat kunst een onvervreemdbaar individueel bezit is van het algemeen, het rijk van de geest, en zo, echt iets van onszelf, van de mens die u en ik allemaal zijn. Hoe heerlijk romantisch. Laat ons dat blijven geloven. Want een van de onuitgesproken, maar zeer werkzame grondslagen van de reclame-kunst is juist deze algemene veronderstelling. Bovendien gaat hij verre boven de kunst der reclame uit . . .

Zodat we voor de kunst niet vrezen, maar wel voor de reclame-ethiek.

Het helpt weinig of de optimist beklemtoont dat dank zij de reclame-toepassing van de kunst de massa meer kunst hoort en ziet dan anders mogelijk was. Het bombardement met rijp en groen garandeert niet, dat de massa plezier krijgt of heeft aan de kunst, laat staan kunst ten volle kan waarderen. Niemand heeft tot dusver in belangrijke mate zuiver cultureel gerichte invloed op deze gang van zaken. Is er niet wat aan te doen? Kan er tussen cultuur-commercie en massa geen controlerend apparaat worden ingeschoven? Opdat komende generaties deze eeuw niet zullen zien als de periode van ondergang van de onafhankelijk triomferende kunst moet deze vraag eigenlijk wel met ja worden beantwoord. De verantwoordelijke man, die kunst nog te veel als luxe bestempelt, moet, meer dan nu reeds incidenteel geschiedt, de vrije, ongebonden cultuur als maatschappelijk element verdedigen, en wel in collectief, zij het ongeorganiseerd verband. Latere generaties willen heus evengoed als wij zo nu en dan hun huiskat over de kop aaien en luisteren naar een goed concert, al lopen de begrotingen der parlementen

in de oneindigheden en vliegen de kunstmanen om zijn oren. Heus. Als vereende krachten van kunstminnaars de geschetste selecteren, de autoriteit in de maatschappij verwerven, ontstaat in het cultureel bestel een buffer tussen kunsttoepassende machten en consumerende massa, tot heil van de cultuur. Een soort ongeorganiseerd „kunst- en cultuurparlement": 't „K.C.P."

Cultuurparlement.

Bij het ondernemen van een nieuwsoortige culturele uitging voor het grote publiek, zeg het opzetten van een toneelgezelschap in een plaats, waar er nog geen traditie is op het gebied van zulk toneel, stuit men gemeenlijk op de vraag: „hoe reageert het publiek". Ieder, die deel heeft aan de maatschappelijke organisatie van cultuur-uitingen, weet uit ervaring, dat niets zo onberekenbaar is als de reactie van het publiek. Het bezoek van kunstavonden is moeilijk te voorpellen, omdat het publiek nu eenmaal een onberekenbare factor vormt, met zijn eigen geheime wensen en omstandigheden, die verre vallen buiten het terrein, dat de kunst-organisator kan overzien. Het publiek is middels reclame zeker te kneden. Maar reclame is gemeenlijk juist datgene wat buiten de financiële draagkracht valt van promotors van „iets nieuws".

En daarom: schuwt men het nieuwe ook aan de organisatorische zijde. De ondernemer eist zekerheden, die het publiek hem niet geven kan. Het zal daarom op zijn weg liggen, om de massa er toe te drijven tot meerdere culturele bewustwording, opdat daarmee de vraag naar culturele manifestaties groeit. We zien hoe tegenwoordig de grote ondernemingen, bijvoorbeeld op gramofoongebied zich uitsloven om een culturele standing op te houden. Niet alleen uit misschien motieven van educatieve en ideeële aard. Meer in het bijzonder omdat er een wisselwerking wordt gezien in het voldoen aan hoge normen en het groeien van de vraag naar het culturele product. We herkennen hieruit de werking van het „culturele parlement", dat in de boezem van elke cultuur kiemt.

Vroeger jaren werden gekenmerkt door een kleine geestelijke elite, die goeddeels de wereldlijke en geestelijke macht uitoefende. De door deze elite gekweekte cultuur straalde af op de massa. De massa bezat dan ook nog een volkscultuur, maar die bloeide onder de oppervlakte en was zelf weer afhankelijk van een geestelijke, kunstzinnige élite on-

der de massa zelve, dic gewoonlijk naamloos bleef en onopgemerkt in zijn individuele kwaliteiten. In de democratie gaat de kunstbevordering uit van de commercieële organisatie en in gunstige gevallen van wat de staat rest aan cultureel verantwoordelijkheidsbesef. Het is in deze maatschappij dat men zich mistroostig gaat afvragen of we niet aan reclame en nivellcring ten onder gaan.

Wat kan nu de moderne intelligentsia doen? Passief blijven? Neen. Wc zien, hoe de moderne, ontwikkelde liefhebber van kunst, evenzeer leek als de middeleeuwse kunstbevorderende adel, normen gaat stellen. We zien hoe men met die normen rekening gaat houden, en er, in het geval van ons gramofoonvoorbeeld van zo-even, munt uit probecrt te slaan. Het is deze lcek, die nog in bescheidenheid sluimert in viervijfde deel van de wereld, die het heft in handen moet nemen. Ieder, of hij nu leeft in de betrekkelijke luxe van de elite of als elite-onder-de-heffe-des-volks, kan zich lid gaan voelen van een kunstbepalend parlement, dat kansen cn mogelijkheden toewijst aan al wat goed en eventueel aan al wat nieuw is, en een kans verdient. Dat parlement hoeft niet georganiseerd te worden. Het is genoeg als men zich er zelf als lid van proclameert, en er in woord en doelbewuste ondersteuning van projecten uit zijn naaste omgeving, aan wijdt. In Europa zal men zeggen, liggen de zaken toch reeds zo? Jawel, maar dat parlement staat nog steeds teveel onder de ban van de demagogische reclametechniek en al wat daarbij hoort. Het geestelijke parlement is zich zijn positie maar ternauwernood bewust. Het is, in zijn jeugdige onervarenheid, bezig een middel te worden zonder macht. De machinerie van de cultuur-commercie wenst er het leven aan te onthouden. Als men hoopt op een intenser cultureel besef bij de „massa" ter verhoging van 's werelds culturecl bestel, dan vraagt men naar zoiets als het perpetuum mobile, een natuurkundige onmogelijkheid. Gij, die de vraag stelt, bent er het enige antwoord op: voelt u zichzelve lid van het „culturele parlement"? Wie de tekenen des tijds verstaat, neme zijn zetel in, ten dienste van die massa, en geve zijn stem meer en meer in zaken van culturele selectie.

Culturele instellingen.

Behalve de commerciële en de staatspolitieke kunstbevordering is de wereld de culturele instelling rijk van particuliere of officiële instituten, wier doel het is de kunst en cultuur op basis van non-profit te bevorderen. Het gevaar bij zulke instituten dat zij toch een ongewild commerciële of niet zuiver cultureel gericht propaganda-doel mede nastreven, of in de loop der tijden gaan nastreven, is minder denkbeelding dan men zou verwachten. In feite zijn er zeer weinig dergelijke instellingen, die met de hand op het hart tot ideëele centra kunnen worden verklaard, en dat is niet eens zo onverdedigbaar. Het bestaan van deze lichamen is vaak goeddeels afhankelijk van de zo goed mogelijk weggewerkte en aan de buitenwereld onthouden bijbedoelingen, hetzij in financiëel, hetzij in cultuur-politick opzicht.

Er zijn ook heel wat onderwijsinstellingen voor kunstzinnige richtingen, die om hun openbare activiteit mogen worden gerangschikt onder het onderhavige hoofdstuk.

In veel gevallen zijn het deze instituten, die de oude band tussen adel en andere elite als kunstbeschermers en kunstenaar anderzijds hebben geremplaceerd. De kunstcnaar geniet in dit verband weer een zekere bescherming, die zijn werk beveiligt zowel als zijn persoon. Maar in tegenstelling tot dc landelijke toestand van vroeger, is het nu mocilijk voor de kunstenaar om zijn opdrachtgever persoonlijk te ontroeren, om de doodeenvoudige reden, dat de opdrachtgever geen mens meer is, maar een min of meer ambtelijke instelling. Dat belemmert dc vrije ontplooiing van het individueel-creatieve, evengoed als de commercieel ingestelde samenwerking tussen ondernemer en kunstenaar dat doet, behoudens de uitzonderlijke gevallen.

Wordt vervolgd.

VAN DE REDACTIE.

Vervolgd van pag. 13.

scheid betekent. Voor ons allen een reden te meer door een massaal bezoek aan deze uitvoeringen te bewijzen, dat het werk van Mej. Athmer ons zeer na aan het hart ligt. Denkt U echt niet, dat het bezoek in Holland vacantie betekent. Nee, ook daar wordt het werken, hard werken. Voor wie. . . ? Voor de kinderen van ons allemaal.

S.